

Regionální operační program
NUTS II Severovýchod

Vaše nápady,
naš kapitál

Nejčastější pochybení při zadávání veřejných zakázek

Vážení čtenáři,

dostává se Vám do rukou publikace věnovaná problematice veřejných zakázek a zejména pochybením, jichž se příjemci dotací z Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod nejčastěji dopouštějí při jejich zadávání a realizaci. Tato oblast se ukázala jako problematická nejen z hlediska dodržování podmínek ROP Severovýchod, ale i zákona o veřejných zakázkách. Proto jsme se zaměřili na závažné nedostatky, jimž chceme spolu s příjemci dotací včas předejít, a pomoci tak úspěšně zrealizovat projekty.

Mgr. Zdeněk Semorád
ředitel Úřadu Regionální rady
regionu soudržnosti Severovýchod

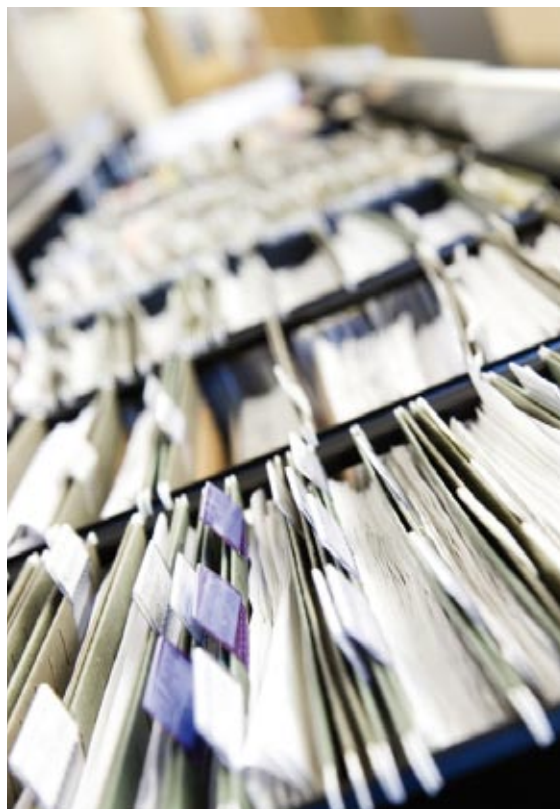
Jak správně postupovat ve veřejných zakázkách

Každý žadatel a příjemce dotace z Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod (dále i „ROP SV“) je povinen při zadávání veřejných zakázek postupovat podle Pokynů pro zadávání veřejných zakázek, které jsou přílohou č. 11 Příručky pro žadatele a příjemce, a dodržovat zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, v platném znění. V případě, že se na něj zákon nevztahuje, je povinen postupovat pouze podle pokynů.

Dosavadní zkušenosti Regionální rady NUTS II Severovýchod, řídicího orgánu operačního programu, ukazují, že se v praxi stále vyskytují případy, kdy příjemci nepostupují při zadávání veřejných zakázek v souladu s pokyny a zákonem, včetně dodržení zásad transparentnosti, rovného zacházení a zákazu diskriminace.

Kontrola veřejných zakázek je jak ze strany kontrolních a auditních orgánů České republiky a Evropské unie, tak ze strany Regionální rady věnována mimořádná pozornost. Pokud je při jejich kontrole zjištěno pochybení, vystavuje se příjemce dotace riziku neproplacení části nebo celkové ceny vzešlé z výběrového řízení.

Brožura se zaměřuje na nejčastější a nejzávažnější pochybení, kterých se dopouštějí příjemci dotací ve svých zadávacích řízeních. Nezapomíná na doporučení, jak se těchto chyb vyvarovat.

V čem se nejčastěji chybuje

1 Nesprávně stanovená předpokládaná hodnota zakázky

Příjemce nestanoví správně předpokládanou hodnotu veřejné zakázky, cena neodpovídá stejnému či podobnému plnění.

Doporučení:

Způsob stanovení předpokládané hodnoty zakázky stanoví zákon v § 13–16, pokyny se v tomto ohledu odkazují na zákon. Předpokládanou hodnotu je možno stanovit na základě předchozí zkušenosti zadavatele s obdobným plněním, lze také provést průzkum trhu a zjistit si tak informace o ceně zakázek stejného nebo podob-

ného předmětu plnění. Při stanovování předpokládané hodnoty by měla být brána v úvahu kritéria efektivity, hospodárnosti a účelnosti. Předpokládanou hodnotu je vhodné uvádět do výzvy/zadávací dokumentace. Nabídková cena, za kterou je následně zakázka realizována, musí být v místě a čase obvyklá.

2 Dělení veřejné zakázky

Zadavatel nesmí rozdělit předmět veřejné zakázky tak, aby došlo ke snížení předpokládané hodnoty zakázky pod stanovené finanční limity, a zadavatel tak mohl postupovat „jednodušším“ postupem (je tedy možno rozdělit např. jednu nadlimitní zakázku na dvě nadlimitní, ale nikoliv na tři podlimitní).

Doporučení:

Při určování předmětu veřejné zakázky musí zadavatel brát v úvahu věcnou, místní, časovou a funkční souvislost požadovaného plnění. Vždy je nutné posoudit, zda se v případě jednotlivých akcí jedná o dílčí části předmětu plnění jedné veřejné zakázky, či o samostatné zakázky. Pokud zadavatel veřejnou zakázku rozdělí, musí při stanovení předpokládané hodnoty a následné volbě zadávacího postupu vycházet ze součtu předpokládaných hodnot všech částí. V případě, že si zadavatel není jistý, je možné použít

ustanovení zákona o zadávání částí zakázek (§ 98 zákona) – tj. zadavatel vyhlásí jednu zakázku v režimu dle součtu předpokládaných hodnot, tu ovšem rozdělí na části, které jsou pak zadávány samostatně. Na každou část může pak uzavřít smlouvu s jiným dodavatelem. Zadavatel by měl zakázky plánovat v širším kontextu potřeb organizace a na celé období projektu. Zadavatel, který je zadavatelem dle zákona, samozřejmě musí dodržovat zákon bez ohledu na to, jestli jsou jeho zakázky financovány ze strukturálních fondů Evropské unie, nebo z jakýchkoliv jiných zdrojů.

3 Nevhodný způsob uveřejnění, nedostatečný počet oslovených dodavatelů

Vhodný způsob uveřejnění a počet oslovených uchazečů výběrového řízení je určen dle předpokládané hodnoty veřejné zakázky. Zadavatel často neosloví dostatečný počet subjektů a neosloví ani vhodné dodavatele, kteří jsou z hlediska jejich schopností a zkušeností požadovaný druh plnění řádně a včas dodat.

Doporučení:

Ze strany zadavatele je vhodné si dopředu ověřit rozsah činností poskytovaných dodavateli a zdokumentovat způsob výběru dodavatelů, včetně jejich schopnosti realizovat zakázku.

4 Diskriminační technické podmínky

Zadavatel nesmí v dokumentaci k veřejné zakázce používat odkazy na obchodní firmy nebo obchodní názvy či

technické specifikace předmětu tak, že je upřednostněn jeden dodavatel před jiným. Tímto postupem je porušena zásada rovného zacházení a zákazu diskriminace.

Doporučení:

Při stanovení předmětu zakázky se zadavatel musí zaměřit na účel poptávaného plnění, nikoliv na konkrétní produkt nebo službu dodavatele. V případech, kdy se použití konkrétních názvů nelze vyhnout, zadavatel musí alespoň výslovně povolit realizaci zakázky za použití jiných, kvalitativně a technicky obdobných řešení.

5 Netransparentní a diskriminační kvalifikační předpoklady

Zadavatel požaduje prokázání ekonomických a finančních nebo technických kvalifikačních předpokladů, nevymezí však jejich minimální výši, nebo ji naopak bezdůvodně stanoví nepřiměřeně vysoko (např. při předpokládané hodnotě zakázky na stavební práce 10 mil. Kč požaduje prokázat obrat za rok či referenční zakázku v minimální výši 100 mil. Kč)

Doporučení:

Pokud zadavatel požaduje prokázání ekonomických a finančních nebo technických kvalifikačních předpokladů, musí vymezit jejich minimální výši. Minimální výše však musí být stanovena přiměřeně s ohledem na předmět veřejné zakázky.

6 Netransparentní hodnotící kritéria

Ve výzvě/zadávací dokumentaci jsou sice stanovena hodnotící kritéria, ta však nejsou podrobněji rozepsána a není popsán způsob hodnocení nabídek (týká se především případů, kdy zadavatel zvolí jako základní hodnotící kritérium ekonomickou výhodnost nabídky).

Doporučení:

Ve výzvě/zadávací dokumentaci nestačí uvést pouze hodnotící kritéria a jejich váhu, zadavatel musí též uvést, co a jakým způsobem se bude hodnotit. Toto je nutně zvláště u hodnotících kritérií, která nejsou objektivně měřitelná (např. grafický návrh, myšlenka, nápad). Zadavatel musí co nejpodrobněji vymezit, co bude předmětem hodnocení. Špatně nastavená hodnotící kritéria mohou být příčinou nutnosti zrušit celé zadávací řízení, pokud podle nich nelze nabídky vyhodnotit způsobem, popsaným v dokumentaci k zakázce. Zadavatelé často špatně uvádějí u základního hodnotícího kritéria ekonomická výhodnost nabídky pouze jediné dílčí hodnotící kritérium, a tím je nejnižší nabídková cena. Je rozdíl mezi kritériem „ekonomická výhodnost nabídky“ a kritériem „nejnižší nabídková cena“. V případě základního

hodnotícího kritéria „ekonomická výhodnost nabídky“ musí být kromě dílčího hodnotícího kritéria „nabídková cena“ stanoveny i další dílčí hodnotící kritéria. Nabídky musejí být hodnoceny pouze podle kritérií a způsobem, popsaným ve výzvě/zadávací dokumentaci. Kritérium, které nebylo uchazečům předem známo, nemůže být později předmětem hodnocení. Způsob hodnocení nabídek by měl být zaznamenán v protokolu o posouzení a hodnocení nabídek (popř. dokumentech, které stanoví zákon). Předmětem hodnocení nabídek nesmí být prokázání (či rozsah prokázání) splnění kvalifikačních předpokladů.

7 Nepřiměřená úhrada za poskytnutí zadávací dokumentace

Zadavatel má právo požadovat za poskytnutí zadávací dokumentace úhradu nákladů, ta však nesmí být nepřiměřená, nelze na uchazeče přenášet svoje náklady se zadávacím řízením.

Doporučení:

Pokud zadavatel požaduje za poskytnutí zadávací dokumentace úhradu nákladů, ty musejí být popsány v zadávacích podmínkách a musejí být přiměřené – tj. mohou zahrnovat náklady na kopírování zadávací dokumentace, poštovné, balné, popř. i náklady na mzdu přiměřeně kvalifikovaného zaměstnance, který zadávací dokumentaci kopíruje (ta musí být přiměřená a v místě i čase obvyklá). Zadavatel naopak nesmí na uchazeče přenášet náklady spojené s vytvořením zadávací dokumentace jako takové, ani na něj nesmí přenášet svoje náklady, které má např. s tím, kdo pro něj vykonává činnosti v zadávacím řízení (např. externí společnost). V rámci náhrady nákladů za poskytnutí zadávací dokumentace také nesmí být požadovány jakékoliv poplatky za „účasť“ v zadávacím řízení. Každý účastník zadávacího řízení, jak zadavatel, tak uchazeč, si své náklady nese sám.

8 Nevyhloučení uchazeče při nesplnění požadované kvalifikace

Pokud zadavatel požaduje prokázání splnění kvalifikačních předpokladů prostřednictvím určitých do-

kladů a uchazeč tyto doklady ve své nabídce vůbec nepředloží, není možné jej vyzvat, aby tyto doklady doložil dodatečně.

Doporučení:

Pokud zadavatel přímo vyzývá určitý okruh uchazečů k podání nabídky, musí vyzvat pouze takové uchazeče, kteří jsou schopni požadované plnění řádně a včas poskytnout. Pokud uchazeč neprokáže kvalifikaci požadovaným způsobem, může jej zadavatel nově vyzvat k předložení chybějících dokladů, a to už ve fázi otevírání obálek. Zadavatel při tomto musí postupovat v souladu se zásadou rovného zacházení, tj. pokud vyzývá k doložení chybějících dokladů jednoho uchazeče, nemůže jiného uchazeče kvůli témuž nedostatku v nabídce bez vyzvání k doložení dokladů vyloučit. Zadavatel také musí posuzovat prokázání kvalifikace ve vztahu k předmětu veřejné zakázky (prokázat kvalifikaci pro zakázku na stavební práce nelze předložením výpisu ze živnostenského rejstříku, kde je jako živnost uvedeno zámečnictví). Zadavatel může k zadávací dokumentaci připojit vzor čestného prohlášení, pokud jím mohou být prokázány základní kvalifikační předpoklady.

9 Podjatost hodnotící komise

Členy hodnotící komise nemohou být osoby, které mají přímou vazbu na některého z uchazečů (s uchazeči je nesmí spojovat osobní, pracovní nebo jiný poměr, např. členství v orgánu některého uchazeče).

Doporučení:

Všichni členové hodnotící komise musejí podepsat čestné prohlášení o své nepodjatosti. Toto prohlášení samozřejmě musí být pravdivé. Pokud má člen hodnotící komise pochybnosti o své nepodjatosti, má o této skutečnosti informovat zadavatele a nemůže se účastnit jednání hodnotící komise.

10 Nedostatečné uchovávání dokumentace k veřejné zakázce

Zadavatel podle zákona i podle pokynů má povinnost vytvořit a uchovávat dokumentaci k veřejné zakázce.

Doporučení:

Při vytváření a uchovávání potřebné dokumentace k veřejné zakázce si může zadavatel pro lepší orientaci v dokumentaci vytvořit kontrolní seznam jednotlivých dokumentů, který může obsahovat i termíny, do kdy mají být dokumenty zpracovány, resp. odeslány příslušným příjemcům. Lhůtu pro uchovávání dokumentace stanoví zákon, pro příjemce dotace však platí také lhůty stanovené v podmínkách ROP SV.

11 Nesprávné použití jednacího řízení bez uveřejnění

Zadavatel zadá veřejnou zakázku za použití jednacího řízení bez uveřejnění, i když nejsou splněny podmínky pro jeho použití.

Doporučení:

Jednací řízení bez uveřejnění je zvláštním druhem zadávacího řízení, které může být využito pouze při splnění zákonem daných podmínek. Mělo by být využíváno jen výjimečně a jeho využití musí být vždy řádně odůvodněno. Pokud zadávaná zakázka nesplní všechny podmínky pro jeho použití, zadavatel ji musí zadat v jiném, vhodnějším řízení. Co se týče použití § 23 odst. 7 písm. a) (tzv. vícepráce u zakázek na stavební práce a služby) – je možné ho použít pouze za splnění všech podmínek, potřeba nových prací nebo služeb musí být vyvolána objektivně nepředvídatelnými okolnostmi. Změna názoru zadavatele není objektivně nepředvídatelná okolnost! (Např. zadavatel v zadávací dokumentaci jasně vymezí požadavek na dřevěnou podlahu, která je také předmětem nabídky a po sepsání smlou-

vy s vítězným dodavatelem si tento požadavek rozmyslí a chce podlahu polyuretanovou – v tomto případě nejsou splněny podmínky pro použití § 23 odst. 7 zákona).

12 Změna smlouvy uzavřené na základě zadávacího řízení

Zadavatel uzavře smlouvu s vítězným uchazečem a v průběhu plnění chce smlouvu změnit.

Doporučení:

Zadavatel si musí před vyhlášením veřejné zakázky pořádně rozmyslet, jaké plnění bude požadovat. Po zadání zakázky je jakákoliv podstatná změna předmětu plnění velmi problematická, ne-li vyloučená. Pokud si smluvní strany dohodnou změnit technické řešení, popř. nahradit určitou část dodávky úplně jiným prvkem, výrobkem, jedná se o novou zakázku, která musí být znovu zadána v odpovídajícím druhu řízení. Pokud chce zadavatel nahradit určitý prvek v dodávce prvkem např. vyšší řady, s lepšími vlastnostmi, je možné toto udělat, ovšem pouze za splnění několika podmínek: Při zadávání veřejných zakázek nejsou obecně přípustné takové změny uzavřených smluv, které podstatným způsobem mění podmínky původního zadání a nabídku vybraného uchazeče. Na změny smluv, které jsou v rozporu se zadáním a vybranou nabídkou je potřeba pohlížet tak, jako by ve znění takových změn byla uzavřena smlouva na plnění veřejné zakázky, neboť podle nich bude fakticky probíhat plnění zakázky – tj. nezáleží, zda je změna sjednána na začátku již ve smlouvě nebo až později formou dodatku nebo změnového listu. Za podstatné změny (tedy zakázané) je přitom nutné považovat takové změny, které

by mohly ovlivnit okruh potenciálních uchazečů o veřejnou zakázku nebo průběh zadávacího řízení (zejm. hodnocení nabídek). Původní zadávací podmínky jsou totiž určující pro rozhodování o účasti dodavatelů v zadávacím řízení a formulace jejich nabídek. Platí tedy, že změny parametrů smlouvy, které byly předmětem hodnocení nabídek nebo které mohly být rozhodující pro rozhodnutí dodavatelů o účasti v zadávacím řízení, jsou nepřípustné. Zároveň je ale nutné upozornit, že jakékoliv změny jsou možné, pokud již dopředu výzva nebo zadávací dokumentace a následně smlouva předvídají definované změny a způsob změn za předem vymezených okolností. V takových případech je změna smlouvy možná, nastane-li předvídaná událost (např. změna ceny o inflaci, podmínky pro prodloužení doby zhotovení díla) Změna smlouvy musí být ve prospěch zadavatele.

Upozornění:

Použití jednacích řízení bez uveřejnění jako nejméně transparentního druhu zadávacího řízení a změnám smluv uzavřených na základě zadávacích řízení je věnována opravdu velká pozornost ze strany kontrolních a auditních orgánů Evropské unie.

Co čeká zadavatele při nedodržení pravidel pro zadávání veřejných zakázek

★ v případě, že se zadavatel, který je zadavatelem dle zákona, dopustí takového porušení zákona, které mělo nebo mohlo mít vliv na výběr vítězného dodavatele, je povinností Regionální rady Severovýchod podat podnět Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, který se zadavatelem následně může zahájit správní řízení

★ v případě, že Úřad pro ochranu hospodářské soutěže konstatuje, že se zadavatel při zadávání zakázky dopustil správního deliktu, nebudou příjemci proplaceny žádné prostředky, vztahující se k danému zadávacímu řízení

★ v případě, že se zadavatel podle pokynů dopustí takového pochybení, které mělo vliv na výběr vítězného dodavatele, nebudou příjemci proplaceny žádné prostředky vztahující se k danému zadávacímu řízení

★ v případě pochybení, která neměla vliv na výběr vítězného dodavatele, nemusí být proplacena část výdajů nebo všechny výdaje vztahující se k zakázce

★ pochybením se zadavatel může dopustit porušení rozpočtové kázně, za které musí následně provést odvod ve výši prostředků vztahujících se k zakázce, a případně je mu vyměřeno i penále

★ ve zvlášť závažných případech může být podáno orgánům činným v trestním řízení oznámení o skutečnostech nasvědčujících spáchání trestného činu

Doporučení na závěr

Konzultujte

Příjemci dotace z ROP SV mají možnost konzultovat nejasnosti na místně příslušném Územním odboru realizace programu Úřadu Regionální rady regionu soudržnosti Severovýchod. Pokud máte pochybnosti, jak správně postupovat při zadávání veřejných zakázek, využijte této možnosti a předcházejte tak možným důsledkům. Při zjištění závažného pochybení v průběhu realizace projektu bývá už většinou pozdě.

Předložte dokumentaci k zadávacímu řízení ke kontrole na Územní odbory

Příjemci, jejichž projekt byl schválen Výborem Regionální rady regionu soudržnosti Severovýchod, také mohou využít možnosti nechat si příslušným Územním odborem realizace programu zkontrolovat svoje výběrová řízení, ve kterých již byl vybrán vítězný dodavatel, ale kde s tímto vítězným dodavatelem dosud nebyla podepsána smlouva na plnění předmětu veřejné zakázky.

Informační brožuru **Nejčastější pochybení při zadávání veřejných zakázek** vydala Regionální rada regionu soudržnosti Severovýchod v prosinci 2009. Publikace je neprodejná. Náklad 300 ks. Grafika a tisk: KRM Advertising, s.r.o.

ÚZEMNÍ ODBOR REALIZACE PROGRAMU – HRADEC KRÁLOVÉ

Pražská 320/08

500 04 Hradec Králové

☎ | + 420 498 501 027

ÚZEMNÍ ODBOR REALIZACE PROGRAMU – LIBEREC

Masarykova 542/18

460 01 Liberec

☎ | +420 488 577 873

ÚZEMNÍ ODBOR REALIZACE PROGRAMU – PARDUBICE

Sukova třída 1556

532 33 Pardubice

☎ | +420 467 000 404

Brožura má doporučující charakter. Upozorňuje na typické, opakující se případy z praxe. Při posuzování realizace veřejné zakázky je třeba vždy brát v potaz specifika daného případu a problematické otázky posuzovat v kontextu všech skutečností vázaných k danému zadávacímu řízení.

Investice do vaší budoucnosti
Spolufinancováno Evropskou unií
z Evropského fondu pro regionální rozvoj